

بدر نظر گرفتن مجموع انرژی مصرفی کشور در بخش های مولد و غیرمولد (بخش خانگی، تجاری، اداری، صنایع، حمل و نقل و کشاورزی) می توان به صراحت اعلام کرد بیش از ۹۵ درصد انرژی مصرفی کشور به سوخت های فسیلی وابستگی دارد.

در توسعه انرژی های تجدیدپذیر در دو دهه اخیر کم کاری ها و بی توجهی های بسیاری در کشور داشته ایم. در ایران میزان تابش خورشید نسبت به کشورهای اروپایی ۴۰ درصد بیشتر است و نسبت به کشورهای هم جوار به ویژه کشورهای حاشیه خلیج فارس به دلیل دمای خنک تر و ورزش باد مطلوب، شرایط مناسب تری برای توسعه نیروگاه های خورشیدی و بادی وجود دارد. واقعیتی که برخی کارشناسان عقیده دارند ظرفیتی بالقوه تا ۱۰۰ هزار مگاوات برق به صورت نظری برای کشور فراهم کرده است.

در مجموع استان های سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و کرمان پتانسیل ۴۰ هزار مگاواتی توان تولید برق از محل انرژی های تجدیدپذیر خورشیدی و بادی را دارند. استان کرمان بیشترین ظرفیت خورشیدی و استان سیستان و بلوچستان بیشترین ظرفیت بادی را دارد. در ابتدای دولت سیزدهم (پایان مردادماه سال ۱۴۰۰) در حالی که ظرفیت اسمی تولید برق نیروگاه های تجدیدپذیر کشور ۹۰۴ مگاوات بود، علی اکبر محرابیان، وزیر نیرو در برنامه ارائه شده خود به مجلس در زمان رأی اعتماد، اعلام کرد: «افزایش ظرفیت تولید برق تجدیدپذیر به میزان ۱۰ هزار مگاوات از محل سوخت صرفه جویی شده» در دستور کار وزارت نیروی دولت سیزدهم قرار دارد.

با گذشت حدود دو سال و نیم از عمر چهار ساله دولت، ظرفیت تولید انرژی های تجدیدپذیر کشور در پایان دی ماه امسال به ۱۱۲۰ مگاوات رسید. در واقع در این مدت فقط ۲۱۶ مگاوات ظرفیت جدید از مجموع برنامه ۱۰ هزار مگاواتی ایجاد ظرفیت های جدید تولید برق تجدیدپذیر ایجاد شد.

محمود کمائی، رئیس سازمان انرژی های تجدیدپذیر و بهره وری انرژی برق (ساتبا) درباره چرایی عدم توسعه جهش وار ظرفیت انرژی های تجدیدپذیر در نیمی از عمر دولت گفت: «در زمینه توسعه تجدیدپذیرها، مواعی وجود داشت که برخی نیازمند قوانین جدید و برخی نیازمند اصلاح روندهای گذشته بود.»

او افزود: «در واقع در نیمه اول عمر دولت با اصلاح قوانین، طراحی و تدوین قوانین حمایتی لازم با کمک دولت و مجلس، اصلاح نرخ های خرید تضمینی برق و ایجاد جذابیت برای سرمایه گذاری، ریل گذاری مناسبی برای توسعه جهش وار ظرفیت نیروگاه های تجدیدپذیر صورت گرفته است. با ریل گذاری صورت گرفته، بدون شک در نیمه باقی مانده از عمر دولت، شاهد این امر مهم در کشور خواهیم بود.»

کمائی ادامه داد: «به طور نمونه، برای تابستان سال ۱۴۰۳ در برنامه داریم که ۵۴۰۰ مگاوات ظرفیت جدید نیروگاه های تجدیدپذیر را به مدار بهره برداری وارد کنیم. البته به مدار وارد شدن این ظرفیت قابل توجه از نیروگاه های تجدیدپذیر تا شروع پیک تابستان، شروطن دارد.»

این مقام مسئول با بیان اینکه چالش هایی از جنس بوروکراسی های اداری، صدور مجوزها و... پیش روی سرمایه گذاران است، گفت: «اگرچه سازمان ساتبا و وزارت نیرو با تمام توان در حال پیگیری حل مشکلات سرمایه گذاران هستند، اما در مجموع مسائلی چون صدور مجوزاتی مثل مجوز محیط زیست و مجوز اتصال به شبکه، بحث های گمرکی و تأمین ارز سرمایه گذاران، تأمین به موقع منابع مالی از صندوق توسعه ملی و... در زمان احداث و بهره برداری از ظرفیت های جدید نیروگاه های تجدیدپذیر مؤثر است. در واقع نیازمند کمک همه ارگان ها و سازمان های مربوطه برای مانع زدایی به منظور تسریع از مسیر توسعه انرژی های تجدیدپذیر هستیم.»

رئیس سازمان ساتبا با مثبت خواندن شرایط کشور در بخش توسعه نیروگاه های تجدیدپذیر اضافه کرد: «در کل کار احداث ۱۱ هزار مگاوات ظرفیت جدید نیروگاه ها در کشور آغاز شده است. برای سال ۱۴۰۳، بهره برداری مجموع ۵۴۰۰ مگاوات ظرفیت جدید

شامل قراردادهای احداث ۴۵۰۰ مگاوات نیروگاه جدید که با حضور رئیس جمهوری به امضا رسیده و ۹۰۰ مگاوات ظرفیت جدید که در سه بخش قراردادهای قبلی خرید تضمینی برق، سرمایه گذاری از محل ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید و نیروگاه های خود تأمین صنایع در بخش انرژی های تجدیدپذیر است، در برنامه قرار دارد.»

او توضیح داد: «توسعه ظرفیت نیروگاه های تجدیدپذیر که با جدیت در دولت سیزدهم در حال پیگیری است، هم راه حل مناسبی برای رفع ناترازی های برق و هم برای رفع ناترازی های گاز در کشور است.»

اگرچه نظر بخش خصوصی و دولتی در روند توسعه تجدیدپذیرها در کشور تفاوت هایی دارد، اما نقطه مشترک در دیدگاه این دو بخش، لزوم کاهش بوروکراسی های اداری و ضرورت همکاری بیشتر بین بخش های مختلف دولتی و سازمان های مربوطه در موضوع توسعه تجدیدپذیرهاست.

امیر طالبی، عضو هیأت مدیره انجمن انرژی های تجدیدپذیر ایران، در مورد موانع توسعه انرژی های تجدیدپذیر در کشور گفت: «عملکرد جزیره ای بخش های مختلف دولت و تأثیر پذیری شرایط این صنعت از شرایط کلی اقتصاد کشور و صنعت برق، از موانع اصلی توسعه تجدیدپذیرهاست. مدیران کلان کشور در دولت و مجلس به ضرورت توسعه انرژی های تجدیدپذیر پی برده اند و در این زمینه در حال تلاش اند، اما توسعه این ظرفیت نیازمند همگرایی بیشتر است.»

او با بیان اینکه تصویب احداث ۱۱ هزار و ۵۰۰ مگاوات نیروگاه بادی و خورشیدی از تلاش های صورت گرفته در این زمینه است، افزود: «مصوبات درگیردار مشکلات اداری، ناهماهنگی میان دستگاه های مختلف و بخشی نگری میان وزارت خانه ها و سازمان ها عقیم می ماند. چنانچه قرار است در صنعت تجدیدپذیر کشور تحولی رخ دهد، باید میان تمامی ذی نفعان هماهنگی ایجاد شود. در غیر این صورت، مصوبات در پیچ و خم های اداری و عدم هماهنگی میان وزارت خانه ها و سازمان ها تبدیل به کاغذ پاره می شوند.»

طالبی همکاری وزارتخانه های نیرو، جهاد کشاورزی و سازمان محیط زیست را برای تسهیل احداث ۴۵۰۰ مگاوات نیروگاه تجدیدپذیر ضروری دانست و بیان کرد: «در حال حاضر فرایند تملک و اجاره زمین های منابع ملی بسیار پیچیده و طولانی است و در بیشتر موارد به خصوص برای سایت های وسیع بین ۹ ماه تا ۱ سال به طول می انجامد. در این مورد وزارت جهاد کشاورزی باید همکاری کند تا این زمان به حداقل ممکن کاهش یابد.» او ادامه داد: «طبیعتاً وقتی قرار است نیروگاه طرف مدت شش ماه به بهره برداری برسد، چنین بازه طولانی برای اخذ مجوزات زمین غیر منطقی است. از طرف دیگر، براساس آیین نامه اجرایی ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید، باید توسط سازمان برنامه و بودجه برای سرمایه گذاران نیروگاهی ضمانت نامه پرداخت صادر شود. صدور این ضمانت نامه، تأثیر بسزایی در ایجاد اعتماد میان سرمایه گذاران و تأمین کنندگان مالی و در نتیجه کاهش ریسک های سرمایه گذاری دارد.»

عضو هیأت مدیره انجمن انرژی های تجدیدپذیر ایران اضافه کرد: «برای توسعه انرژی های تجدیدپذیر نیاز به همکاری و هماهنگی میان وزارتخانه های جهاد کشاورزی (در بحث مجوز زمین)، صمت (در بحث ثبت سفارش)، وزارت امور اقتصادی و دارایی (در بحث گمرکات و مالیات بر ارزش افزوده)، بانک مرکزی (در بحث تخصیص ارز هم برای دوره احداث و هم دوره بازپرداخت تسهیلات) و سازمان برنامه و بودجه (در بحث صدور ضمانت نامه پرداخت و تخصیص منابع مالی کافی در بودجه های سنواتی برای پرداخت صورت وضعیت های تولیدکنندگان) است.» از این رو به نظر می رسد پس از ریل گذاری مناسب دولت سیزدهم در توسعه ظرفیت نیروگاه های تجدیدپذیر که انتظار است شاهد آغاز شمارش معکوس در به نتیجه رسیدن دو سال ریل گذاری برای توسعه تجدیدپذیرها باشیم، مانع اصلی عدم توجه سازمان های ذی ربط به ضرورت کاهش زمان بوروکراسی های معمول در صدور مجوزها و تخصیص منابع قانونی است.